

SZÉKESFEHÉRVÁR

www.turizmus.szekesfehervar.hu

Herma Svätého Štefana, 1777.

KRÁLOVSKÉ PRIVÍTANIE

Mesto Székesfehérvár (Stoličný Belehrad) je jedno z najstarších maďarských miest, ktoré bolo založené na križovatke prirodzených ciest, v kopcoch vyčnievajúcich z okolitého močaristého územia, ktoré poskytovalo možnosť dobrej obrany. Velkoknieža Gejza v r. 972 na tomto výhodnom strategickom mieste založil svoje panovnícke sídlo, ktoré bolo predchodcom dnešného mesta Székesfehérvár. Tu okolo roku 997 vybudoval prvý kamenný kostol Maďarov (3), ktorý slúžil zároveň aj ako miesto jeho posledného odpočinku. Otvorené brány znázornené v erbe mesta sú aj v súčasnosti otvorené pre všetkých návštevníkov mesta!

Mesto sa skutočným významným centrom stalo počas vládnutia kráľa Svätého Štefana. Kráľ tu vybudoval svoj súkromný kostol – prepoštský kostol zasvätený Panne Márii, ktorý sa neskôr stal korunovačným chrámom. Székesfehérvár

je mestom Svätého Štefana, veď práve on udelil mestu titul slobodného kráľovského mesta a s tým súvisiace výsady so zámerom pozdvihnúť ho spomedzi ostatných usadlostí. V našom meste bol pochovaný kráľ - zakladateľ nášho štátu a tu sa narodil jeho syn knieža Imrich. Sem bol umiestnený kráľovský trón, tu boli uschovávané korunovačné klenoty, kráľovská pokladnica, neskôr aj štátny archív. Podľa stredovekého zvykového práva legitimitu kráľovskej moci zaručovali tri podmienky: korunovácia sa mala uskutočniť v meste Székesfehérvár, mal ju celebrovať ostrihomský arcibiskup a obrad sa mal vykonať s korunou Svätého Štefana. V našom meste bolo korunovaných 43 uhorských kráľov. Okrem toho si korunovačný kostol v Székesfehérvári vybralo za miesto posledného odpočinku osem kráľov z rodu Arpádovcov a sedem panovníkov pochádzajúcich zo miešaných rodov.

Z tejto budovy, ktorej nebyvalá rozloha bola ojedinelá na pomery svojej doby v celej Európe, zostali len ruiny. Záhrada ruín (8) rozprestierajúca sa v srdci Stredného mesta nás preniesie do stredoveku a pripomína vznešenosť bývalého korunovačného mesta. V mauzóleu, ktoré je súčasťou Záhrady ruín, je vystavený sarkofág so skvostne tesanou výzdobou, zhotovený pri príležitosti svätorečenia Svätého Štefana a nástenný obraz od Vilmosa Aba-Nováka venovaný histórii Svätej Pravice a Svätej Koruny. Na výstavbu Biskupského

SZÉKESFEHÉRVÁR – MESTO KRÁĽOV

Založenie: Velkoknieža Gejza na tomto mieste v r. 972 založil svoje panovnícke sídlo.

Poloha: Mesto sa nachádza na strategickom mieste popri križovatke suchozemských ciest Zadunajska, v regióne Stredného Zadunajska, na polceste medzi Budapešťou a Balatonom. Prístup z Budapešti je po hlavnej ceste č.7 respektíve diaľnici č. M-7. Aj v súčasnosti je významným cestným a železničným uzlom. Je župným mestom a sídlom župy Fejér.

Rozloha: 170,89 km²

Počet obyvateľov: 102.035

Pôvod názvu: Názov Fehérvár (Belehrad) má dve rôzne vysvetlenia: jedno sa odvoláva na predikát "Fehér" niektorých členov panovníckeho domu (Ondrej I.) objavujúci sa v kronikách, druhé zase na stavebné kamene, respektíve bielym vápnom natreté steny raného kráľovského hradu a paláca postaveného velkokniežaťom Gejzom. Význam prívlastku Székes, ktorý bol k predikátu Fehérvár pripojený neskôr, znamená: „kráľovské sídlo“.

Krajinského jablka

paláca (9), nachádzajúceho sa vedľa Záhrady ruín, použili kamene z bývalého korunovačného chrámu. Výstavba trvala viac ako dvadsať rokov a preto na budove barokového štýlu sú už zreteľné aj dekoračné prvky copového slohu. Nápis na soche **Krajinského jablka** (10), nachádzajúcej sa uprostred Radničného námestia, hlása hrdosť obyvateľov mesta: Fehérvár je slobodným mestom z milosti kráľa Svätého Štefana. Cirkevné budovy hodnoverne vyjadrujú dojmy zo striedania období ničenia a obnovy mesta. Obrovské veže **biskupskej katedrály** (4) boli vybudované ešte za éry kráľa Bélu IV. V neskoršom období tu bola **uschovávaná relikvia hlavy Svätého Štefana vložená** do striebornej hermy, v súčasnej dobe je spolu s ďalšími kostolnými klenotmi vystavená v **Diecéznom múzeu v Székesfehérvári** (11). Stredoveký pôvod má aj **podkostol katedrály** (5) s hrobom kráľa Bélu III. a jeho manželky Anny z Antiochii. Na mramorových doskách sú odtlačky mŕtvych tiel panovníka

a jeho manželky. Milovníci virtuózných výtvarných diel pestrých tvarov neskorého baroka by mali bezpodmienečne navštíviť **Seminárny** (1) a **Cisterciánsky kostol** (16). Zaiste ich očaria nebeské vízie perleťového jasu a jemnosti čipiek majstra Maubertscha namalované na strope Seminárneho kostola, ako aj vyrezávaný nábytok sakristie Cisteriánskeho kostola, ktorý je jedinečným skvostom v Strednej Európe.

KULTÚRNE VRENIE

Mesto Székesfehérvár zažilo po tureckom pustošení nový rozmach v 18. – 19. storočí. Centrum mesta si zachovalo stredovekú štruktúru ulíc, jeho ozdobami sa stali najmä barokové kostoly, budovy a paláce postavené v rokokovom a copovom štýle. Medzi ich stenami prebiehalo vzdelávanie, rozkvitával duchovný a kultúrny život. Tu bolo vybudované prvé kamenné divadlo krajiny (dnešné **Vörösmartyho**

Záhrada ruín

Historická kavalkáda

Mestská galéria

divadlo [19]). Toto kultúrne vrenie môže aj dnes precítiť každý návštevník mesta. Székesfehérvár je aj v súčasnosti mimoriadne bohatý na muzeálne hodnoty, diela výtvarného umenia, ako aj rôzne kuriozity. Návštevník tu môže objaviť klenoty, akými sú kamenné artefakty, sarkofágy, tehly označované s monogramami z rímskej doby (prezrieť si ich možno vo výstavných priestoroch **Múzea kráľa Svätého Štefana** [17]), diela výtvarného umenia (v **Mestskej galérii** [14], v **Galérii Istvána Csóku** [15], v **Novej maďarskej galérii** [2]) alebo zbierky čarovným spôsobom vypracovaných porcelánových bábik (**Múzeum hračiek „Za deviatimi horami“** [13]). Naše kultúrne podujatia usporadúvané v každom ročnom období ponúkajú kvalitné a vzrušujúce programy! Čerstvo dokončená rekonštrukcia historických budov v strede mesta pripomína atmosféru meštianskeho života v Székesfehérvári (Stoličného Belehradu).

Komplex **budov Hiemer-Font-Caraffa** (12) na Radničnom námestí, pozostávajúci z troch obytných blokov, patrí medzi významné pamiatky barokovej architektúry. Celková rekonštrukcia komplexu bola dokončená v roku 2011.

Historická budova mestských **kúpeľov „Árpád“** (7) postavená v roku 1905 v secesnom štýle a ich exkluzívne okolie vyvoláva impresie z doby svojho vzniku a patrí medzi opravdivé skvosty mesta Székesfehérvár (Stoličný Belehrad).

CESTOVANIE V ČASE

Jedinečná historická, rušná atmosféra mesta Székesfehérvár spočíva okrem stavebnej „výzdoby“ aj v početných drobnostiach. Pri prechádzke mestom naša cesta povedie popri okrasne zdobených barokových kostoloch, obytných domoch s rohovými balkónmi vyzarujúcej ojedinelú atmosféru a impozantných budovách z obdobia klasicizmu, medzi ktorými možno miestami natrafiť na zvyšky stredovekého hradného múru alebo pozostatky budov z tohto obdobia. Pri pozornej prehladke početných a bravúrne umiestnených sôch na verejných priestranstvách sa nám pred očami môže oživiť celá história tohto tak často zničeného mesta. Návštevníkovi sa oplatí odbočiť z Hlavnej ulice a objaviť atmosféru malých ulíc a uzatvorených dvorov sľubujúcu cestovanie v čase. Hodiny majú osobitnú úlohu v živote mesta: presný čas na pestrofarebnom ciferníku **Kvetinových hodín** (18) ukazujú číslice z kvetinového sna. Pri **Zvonkohre** (6) od 10-tej hodiny doobeda každé dve hodiny defilujú pri čarokrásnych melódiách známe figúry a charakteristické postavy maďarskej histórie. V blízkosti Centra mesta sa o oddych postarajú chladné tienisté parčíky a jazerá, ktoré ukrývajú ďalšie pamätihodnosti. Medzi ne patrí **miléniový hudobný pavilón** (20) alebo hudbou ozvučená studňa s vyvierajúcou liečivou vodou. V parku

Zvonkohre

Múzeum hračiek „Za deviatimi horami“

záhradného mesta milovníkov zážitkov hororových románov uchvátí **jazero Baňa** s povestou „jazera samovrahov“. V blízkosti jazera sa v katastráli mesta nachádza Pamätník **zlatej buly**, ktorý stojí na mieste jej vyhlásenia v r. 1222. Tento pamätník je zároveň aj vyhladkovou vežou. Najzvláštnejšou stavbou mesta je **hrad Bory** (21). Tento romantický rytiersky hrad z 20. storočia je dielom staviteľa a sochára Eugena Boryho. Budoval ho sám podľa vlastných plánov počas 36 rokov až do svojej smrti na pamiatku lásky, ktorú cítil k manželke, akademickej maliarky. V galérii si okrem nespočetných diel tohto manželského páru umelcov možno prezrieť aj ich cennú zbierku výtvarných diel.

■ MESTO ŠAMPIÓNOV

Székesfehérvár sa po skončení II. svetovej vojny rozvinulo do jedného z najvýznamnejších športových stredísk Maďarska. Mesto je zastúpené v prvej lige 4 kolektívnymi športovými disciplínami. Naši slávni športovci v sezóne 2010/2011

vybojovali 2 zlaté a 1 striebornú medailu: futbalovým majstrom Maďarska sa stalo mužstvo **Videoton FC** a v ľadovom hokeji zase hokejisti klubu **SAPA Fehérvár AV 19**. Mužský basketbalový tím klubu **Alba Fehérvár** vybojoval striebornú medailu a družstvo volejbalistiek klubu **Fehérvár KC** skončilo na 5. mieste tabuľky. Mesto je pyšné aj na svojich vrcholových športovcov. Medzi ne patrí päťbojarka, olympijská víťazka **Zsuzsa Vörös**, členka klubu **Alba Volán-Bericap SC**. Dvaja naši hokejisti európskeho formátu sú členmi Siene slávy (Hall of Fame) v Toronte. Medzi najcennejšie športové relikvie mesta patrí dres hokejistu Gábora Ocskaya, ktorý náhle tragicky zomrel v r. 2009 a hokejka Kristiána Palkovicsa. Okrem toho sa môžeme popýšiť aj takými historickými športovými udalosťami, akým bolo finále pohára **UEFA v r. 1985**, v ktorom sa stretli futbalisti nášho slávneho klubu „Videoton“ s tímom Real Madrid.

U nás môžete vždy počítať s napínavým zápasom! Nevynechajte ho! U nás môžete vždy počítať s napínavým zápasom! Nevynechajte ho!

TURISTICKO-INFORMAČNÁ KANCELÁRIA A PREDAJŇA UPOMIENKOVÝCH PREDMETOV V MESTE SZÉKESFEHÉRVÁR

Sprostredkovanie ubytovania, zabezpečenie turistických sprievodcov a tlmočnických služieb, príprava ponúk turistických programov, predaj upomienkových predmetov

Székesfehérvár, Oskola u. 2-4. • Tel.: 00 36 22 537 261 • 00 36 22 537 603 • Fax: 00 36 22 340 330

Email: szekesfehervar@tourinform.hu • www.szekesfehervar.hu

Prevádzkovateľ: Neziksová, obecne prospěšná spoločnosť s ručením obmedzeným pre turistický ruch v meste Székesfehérvári